

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

TUDOMÁNY A MAGASBAN

A múlt század húszas és harmincas éveiben külföldre, zömében Amerikába távozott magyar természettudósok sorában, akik hazájukat meg nem tagadva vitték a magyar tehetség hírért, fontos hely illeti meg a hatvan éve elhunyt *Kármán Tódort*. A tudós az amerikai atomprogramban is dolgozó „marslakók” csoport tagja volt, nagy szerepet vállalt a szuperszonikus repülőgépek építésében, valamint a rakéta- és műholdtervezésben. Az amerikaiak a légierő „védőszentjének” is nevezik.

◆ TUDÓS ŐSÖK TEHETSÉGES UTÓDJA

Szöllőskislaki Kármán Tivadar Mihály, vagy ahogyan a tudománytörténetből ismerjük, Kármán Tódor 1881-ben született Budapesten, Csehországból származó, nagy múltú, elmagyarosodott zsidó család gyermekeként. Ősei között volt a XVI. század legendás zsidó tudósa, a prágai Júda Löw ben Becalél rabbi, a kabbala, a zsidó tudományok nagy hírű művelője, író, bölcselő, a maga idejében ismert természettudós, akinek nevéhez az életre kelt agyagóriás, a Gólem legendája is fűződik. A felmenők között a későbbi századokban is tudós rabbikat, tanult embereket találunk. Tódor nagyapja már Magyarországon, Szegeden volt kereskedő, apja pedig, aki még a Kleinmann Mór nevet kapta, a kiegyezés utáni évtizedekben a pesti egyetemen volt a pedagógia és az etika híres professzora, számos tudományos munka szerzője, Eötvös József miniszter munkatársa. Ő változtatta a család nevét Kármánra, egyben pedig érdemei elismeréseképpen Szöllőskislaki előnévvel nemességet nyert. Édesanyja, Konn vagy Kohn Ilona szintén régi zsidó családból származott. Tódor a család harmadik gyermeként született, matematikai tehetsége már öt-hat évesen megmutatkozott. Elemi iskolai tanulmányait otthon, magánúton végezte, majd a pesti tanítóképző gyakorló gimnáziumában, a legendás Trefortba került, ahol alapos klasszikus és humán ismereteket is szerzett, de megmaradt a matematika és a fizika szerelmesének. Országos versenyen 1898-ban elnyerte a matematika és

Kármán Tódor (1881–1963) | Csoportkép a farnborough-i (Egyesült Királyság) légitparádén, a képen Kármán Tóddal (1947)

Kármán Tódor az amerikai atomprogramban is dolgozó „marslakók” csoport tagja volt, nagy szerepet vállalt a szuperszonikus repülőgépek építésében, valamint a rakéta- és műholdtervezésben.

a természettudományok Eötvös József-díját. Érettségi után külföldön szeretett volna elméleti matematikát tanulni, de szülői kívánságra a pesti Műegyetemre iratkozott be, ahol Bánki Donát tanítványa lett, és ekkor kezdett el a folyadékok, gázok és a levegő áramlásánál, hidro- és aerodinamikával foglalkozni. Kitüntetéssel szerzett gépészmérnöki oklevelet, 1902-ben, a kötelező katonai szolgálatát követően pedig Bánki tanársegédje lett az egyetemen, és műszaki tanácsadóként dolgozott a Ganz-gyárnak is.

NÉMETORSZÁG EGÉN

Állami ösztöndíjjal 1906-ban jutott a göttingeni egyetemre, ahol két évvel később az áramlásán témájából doktorált. Ezt követően magántanárként az egyetemen maradt, a repülésben és a léghajózásban érdekelt Zeppelin Társaság megbízásából szélcsatorna építésébe

és a tapasztalatok matematikai modellezésébe kezdett, emellett az atomok mozgását tanulmányozta a későbbi Nobel-díjas Max Bornnal. Egy rövid hazai, selmecbányai tanári működést leszámítva az I. világháború kitöréséig Németországban élt. Az Aacheni Műszaki Főiskola Repüléstan és Mechanika Tanszékének vezetője lett 1913-tól, és ebben a minőségében közreműködött a híres repülőmérnök, Hugo Junkers első teljesen fémépítésű szállító-repülőgépeinek megtervezésében, áramlástani és szilárdsági próbákat végzett. A világháború kitörésekor hazatérve behívták az osztrák–magyar hadseregbe, ahol főhadnagyként a Bécs mellé települt aerodinamikai laboratóriumnak lett a munkatársa. Repülőgépek szélcsatornában való kipróbálásán dolgozott. Részt vett az egy helyben lebegni képes helikopter elve alapján működő repülőszerkezet megtervezésében is, ezt a pilótatiszt Petróczy István és a légcsavarok tervezésére szakosodott mérnök, Asboth Oszkár társaságában fejlesztették ki. A háború végén hazatért annak reményében, hogy részese lehet a magyar felsőoktatás modernizációjának, és ebben a szellemben vállalt állást a tanácsköztársaság idején. Közoktatási népbiztos-helyettesként dolgozott, ám ezt a munkát értelmetlennek ítélve, az állásról rövidesen lemondott. Szerepvállalása a tanácsuralom idején így is rossz pontnak számított, emiatt visszatért aacheni tanszéke élére, és bekapcsolódott a német repülőipar fejlesztési munkáiba. A következő évtizedben dolgozta ki azt a turbulencia- vagy légörvényelméletet, amely a repülőgépek körüli váratlan légáramlás-változások törvényeinek meghatározására irányult. Mindez kifejezett szándéka ellenére is hozzájárult az új német repülőgéptípusok kifejlesztéséhez, a Luftwaffe megteremtéséhez.

A Nobel-díjas Robert Millikan 1926-ban szélcsatorna tervezésére kérte fel a kaliforniai műszaki egyetemen, a CALTECH-en (California Institute of Technology), a következő években pedig rendszeresen dolgozott az Újvilágban, és 1930-ban elvállalta az egyetem Guggenheim Repüléstan Laboratóriumának vezetését. Amikor 1933-ban Hitler hatalomra jutott, más zsidó származású tudósokkal, köztük honfitársaival együtt végleg Amerikába, Kaliforniába költözött, ahol három évvel később megszerezte az állampolgárságot is.

AZ AMERIKAI LÉGIERŐ ÉS AZ ŪRKUTATÁS

Kármán még 1933-ban megalapította az Aerodinamikai Tudományok Intézetét, amelynek keretei között sugárhajtóművek folyékony hajtóanyagával, a nagy

sebességű repülés sugár- és torlósugaras hajtóműveivel kezdett kísérletezni. Nagy teljesítményű szélcsatornát épített, start- és ballisztikus rakéták kifejlesztésén, repülő szerkezetek optimális szárnyprofiljainak tervezésén, a hangsebesség feletti repülés technikai feltételeinek megteremtésén dolgozott. Közreműködött a II. világháború legendás szállítógépeinek, a C-47 Dakota megtervezésében, 1939-től az amerikai légierő tudományos tanácsadója lett. Közben a kaliforniai egyetemi években Kármán a kutatómunka mellett tanított is, növendékei közül kerültek ki azok az Újvilágban tanuló és dolgozó kínai tudósok, akiknek hazatérésük után, az 1960-as évektől a kínai repülés-, rakéta- és űrtechnika megteremtése köszönhető. A háború idején ő is részese lett az atombomba előállítására hivatott Manhattan-tervnek, amelyben egyebek között az új atomfegyver aerodinamikai kialakítása volt a feladata, de ekkor is hitt abban, hogy „a tudomány idővel főleg jóra fogja használni hatalmát”. Megalapította 1944-ben a Sugárhajtás-laboratórium nevű tudományos műhelyt, amely a német tapasztalatokon is alapuló rakéatechnikai fejlesztések mellett már az amerikai műhold- és űrhajózási program előkészítésében vállalt komoly részt. A háború után átvette a NATO repüléstan kutatásainak irányítását, 1960-ban pedig megszervezte a Nemzetközi Asztronautikai Akadémiát, amelynek két évvel később egykori hazája, Magyarország az ő közvetítésével lehetett a tagja. Hosszú távolléte és a politikai korlátok ellenére sem szakadt meg kapcsolata a szülőfölddel, 1962-ben hazlátogatott, ekkor a Budapesti Műszaki Egyetem nemzetközi rangú munkásságát díszdoktori címmel ismerte el. Az ötvenes évektől sokat utazott, repülési és űrkutatási szervezeteket alapított, konferenciákon adott elő, a halál is egykori pályakezdése egyik színhelyén, a németországi Aachenben érte 1963-ban. Bár élete nagy részében katonai felhasználású témákon dolgozott, nem volt militarista alkat, amit e véleménye is igazol: „a tudomány, amely fegyvereket készít, az békés dolgokat is előállíthat. Aki irányított rakétafegyvereket gyárt, az műholdakat is képes előállítani.” Életében munkásságát, tudományos eredményeit Amerikában és más országokban is számos kitüntetéssel ismerték el, az űrkutatásban elért eredményeinek emlékét pedig két becsapódási kráter őrzi, az egyik a Hold, a másik a Mars felszínén. Itthon pedig a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum parkjában álló mellszobor emlékeztet alakjára. ♦

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

RICHARD WAGNER

A NIBELUNG GYŰRŰJE

Der Ring des Nibelungen

RENDEZŐ M. TÓTH GÉZA DÍSZLETTERVEZŐ TIHANYI ILDI, ZÖLDY Z GERGELY JELMEZTERVEZŐ BÁRDOSI IBOLYA
KOREOGRÁFUS VENEKEI MARIANNA VETÍTETT LÁTVÁNY KEDD VIZUÁLIS MŰHELY KARMESTER KOVÁCS JÁNOS

2023. NOVEMBER 16-19., OPERAHÁZ

OperApp

Letölthető az

App Store-ból

SZEREZD BE:

Google Play

opera.hu | facebook.com/Operahaz

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Látogatás

” Egy kis idő még, és nem láttok engem, de ismét egy kis idő, és megláttok engem.
(Jn 16, 16)

◆ Először az tűnt fel neki, hogy gyűlni kezdett a felhasogartott tűzifa a tárolóban. Ő már régen nem bírta a nehezebb fizikai munkát a dereka miatt, a fia pedig napra pontosan két hete nem látogatta meg. Belóghatott valaki a kertbe? De milyen tolvaj az, aki nem elveszi a fát, hanem feldolgozza, és szépen stócba állítja?

Aztán az egyik nap a fűnyíró berregésére ébredt. Mire kikelt az ágyból, elült a zaj, és a kertbe lépve látta, hogy valaki lenyírta a fűvet. Még össze is gyűjtötte, mivel a kert sarkában egymáson álltak a zsákok. A férje rakta mindig így össze őket. De ő már négy éve meghalt.

A fia persze képzelgésnek tartotta az egészet. Anya, átjött a Váradi Oszi, és levágta neked, csak biztosan nem emlékszel – mondta. Mostanában azért ki szokott menni a fejedből ez-az... tudod, engem is néha Zsöminek szólítasz. A fejemet is olyan mozdulattal simítottad meg múltkor, mint a kutyáét. Vagy szerinted erre járt valamiféle kísértet?

Enyhe gúnyt érzett a fia hangjában, így hát sértődötten csöndben maradt. Nem értették egymást már egy ideje. Félrementek a szavak. A barátnőitől is eltávolodott valahogy, kevesebbszer kereste őket, nem járt át vendégségbe sem. Pedig senki sem változott meg. Csak mintha már kívülről látta volna ezt az egészet, ez volt az érzése. Ezt a rendíthetetlen, sziklaszerű valamit, amit mindennapi életnek nevezünk.

Neki aztán ne mondja senki, hogy az edények magukat mosogatták el aznap délután. Már nem volt ereje nekikezdeni, ebéd után lepihent kicsit. Mire felébredt, ott csillogtak a szárítón a poharak, a tányérok, de még az evőeszközök is, pedig azokat mindig utálta tisztítani. Általában a férjére maradt, aki kedves félmosollyal segített ebben is.

Aztán súlyos dobbanást hallott a nappaliból. Benyitott, de megint nem látott senkit. A Biblia dőlt le a polcra, és landolt a fotel előtt. A férje kedvenc idézeténél volt kinyitva: „Egy kis idő, és újra láttok engem.” Aztán kapunyitkorgást hallott.

„János, te vagy az?” A fiát és a férjét is így hívták, hirtelen ő sem tudta, melyiküket szólította. Sietve indult az ajtó felé, teljesen elfelejtette, hogy pár perccel azelőtt felmosta az előszobát.

Két nappal később találták meg. Látva a falnak döntött felmosót, a rendőrök nyomban kizárták az idegenkezűséget. Elcsúszott, beverte a fejét. Nem szenvedett, mondta a halottkém a fiának. János ezt értette, mégis büntudatot érzett. Gyakrabban kellett volna látogatnia.

Otthon átlapozta a rendőrségi jegyzőkönyvet, amit a kezébe nyomtak, hátha talál valami megnyugtató részletet. Ekkor tűnt fel neki a leírás a kertkapuról.

Volt rajta vagy négy lakat, az öregasszony még a legfeledékenyebb napjain is gondosan zárta őket. Ami eléggé bosszantotta is Jánost, belekerült pár percbe, mire bejutott. Az anyja már egy éve ki sem jött a lakásból, úgyhogy neki kellett nyitnia, zárnia minden alkalommal.

A jegyzőkönyvben pedig az állt, hogy amikor megtalálták, a kapu tárva-nyitva állt, és a legelső lakatban lógott egy Opel-márkajeles kulcsosomó. Az a kulcs az apjáé volt. Persze, használhatta az anyja is, miután megövegyült.

Apróság volt, de minden évben, amikor halottak napján kiment a temetőbe, eszébe jutott az a kulcsosomó. És nem tudta megmondani, hogy miért, de ilyenkor mindig elmosolyodott egy kicsit. ◆

AZ IRODALOM SEGÍT

Petőfi Sándor házi-
sapkája, melyet
Szendrey Júlia
még menyasszonyként
hímzett a költőnek

kötődni

*„Estém
szemközt
veled.”*

Petőfi Sándor: Hideg, hideg van ott kinn...

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

OLAJBÁNYÁSZ

◆ Ha valaki olajbányász,
azt a világ úgysem veszi észre.
Sorozat készül a sorozatgyilkosról,
hogymilyen érdekesen emberi,
tulajdonképp mi is lehetnének ő,
azzal a különbséggel, hogy
nem ölünk meg senkit, ő viszont igen.
Az olajbányászmég egy nyavalyás
dokumentumfilmet sem forgatnak,
senki sem rágja a körmét azon,
vajon túléli-e az életét.
Aki az általa bányászott
olajból készített benzinnel
furikáznak, sosem gondolnak arra,
hogymilyen állító nap szutyokban
gürcöl egy távoli fúrótornyon,
hogymilyen száguldozhassanak.
Az autósok azt gondolják, a benzin
munkájuk jogos ellenértéke,
jár nekik és kész, mindegy, ki állítja elő.
Aki elröppen vakációzni,
annak se jut eszébe az az izzadt,
sisakos fickó valahol messze,
a tenger közepén.
Nem, ők egész éves rabszolgamunkájuk
gyümölcsét élvezik, és rászolgáltak.
Aki az olajiparra gondol, inkább ingerült,
hisz a trösztök tönkrevágják a természetet,
a sok kibocsátott égéstermék meg
a légkört mérgezi.
Mindeközben az olajbányász nélkül
leállnának a gyártósorok, a megrendelt
árakat nem szállítanák házhoz,
a boltok polcai üresen tátongnának.

Az imádkozóra még kevesebben
gondolnak, azt pedig csak egészen
kevesen hiszik, hogy bármi közük lenne
ahhoz, ami a világban történik.
Ezt rosszabb perceikben az imádkozók
sem hiszik el, hiszen a láthatatlan harc
meglehetősen emberpróbáló dolog.
A legtöbb ember józan realista,
tenni kell valamit, hajtani gőzerővel,
csak az számít. Amit az imádkozók
tesznek csendben, tétlenül, az nem érdekes.
Sokan még idegesek is rájuk, mondván,
mennyi hasznos dolgot lehetne tenni
haszontalan imádság helyett.
Amikor aztán valaki meggyógyul a rákból,
hajszál híján elüti a kocsi, de megmenekül,
ellopják a pénzét, de csodásan visszakapja,
majdnem lekési, mégis eléri a repülőt,
kirúgják az állásból, de ölébe hull egy másik,
megsebesül, de pár milliméterrel
az ütőere mellett, nem vérzik el,
olyankor legkevésbé sem gondol az imádkozóra.
Pedig könnyen lehet, hogy a világ
imaláncolatában egy arra röppent
kósza fohász eredményezte azt az apró
különbséget, ami miatt a dolgok
átbillentek a jó, a szabadság, a gyógyulás
irányába. Ha mind látnánk az imák eredményét,
sokkal többen imádkoznának. Viszont nem
szabadon, szeretetből, hanem haszonlesésből.
Ezért van, hogy az ima, az imádkozó éppoly
láthatatlan, mint a magányos olajbányász. ◆

Jelenet A walkürből

RICHARD WAGNER RING-CIKLUSA NOVEMBERBEN AZ OPERAHÁZBAN

Ha **Richard Wagner** ma élne, bizonyára őt tartanák a fantasy mesterének, ő írná a legsikeresebb bestsellereket, és vinné haza a legtöbb Grammy- és Oscar-díjat. Az izlandi és germán mondakörökből merített grandiózus *A Nibelung gyűrűje* című tetralógiája vetekedne *A gyűrűk ura*, a *Harry Potter* vagy akár a *Csillagok háborúja* népszerűségével. Csaknem száznegyven éves története során először mutatja be a Magyar Állami Operaház Wagner *A Nibelung gyűrűje*-tetralógiát a szerző eredeti elképzeléseivel összhangban, négy egymást követő estén.

- ◆ A *Rajna kincse*, *A walkür*, a *Siegfried* és *Az istenek alkonya* négy operából álló, mintegy tizenhat órányi zenét felölelő ciklus részeit 2015 és 2022 között teljesen új produkciókban állította színpadra az Opera ugyanazzal az alkotói stábbal. Az operatörténet legnagyobb szabású alkotását **M. Tóth Géza** rendezésében **Kovács János** vezényletével 2023. november 9–12. között, valamint 16–19. között tűzi műsorára az Andrássy úti Ybl-palota.

Kép: Berecz Váler (84. o.), Magyar Állami Operaház (85. o.)

Azonkívül, hogy Wagner teljességgel újszerű zenét komponált, hatalmas elvárásokat támasztott a korabeli és a modern színpadtechnikával szemben. Már az előhangnak szánt *A Rajna* kincsében is számos olyan elem van, amelynek színpadi megvalósítása még ma is nagy kihívás: sellők úszkálnak énekelve a folyóban, egy törpe először láthatatlan lesz, később nyílt színen békává változik, és óriások küzdenek egymással. M. Tóth Géza Balázs Béla-díjas és Oscar-díjra jelölt animációs filmrendező különleges – a négy Ring-operát összefogó – filmes technikát használva oldja meg ezeket a kihívásokat. A távoli germán mitológia szemlélése helyett látványos, elgondolkodtató produkció készült. „Ha Richard Wagnerre és korára gondolok, akkor a fontos kérdés számomra az, hogy az általuk képviselt emberi és klasszikus társadalmi értékek vajon mennyire állják ki az idő, az új világrend próbáját” – fogalmazott a rendező, aki különleges, archaikus és futurisztikus elemeket egyaránt alkalmazó színpadi formanyelvével megmutatja: az ember úgy használja ki a tudását, a másik embert és a világot, hogy az szükség-szerűen világkatasztrófa-hoz vezet.

A Magyar Állami Operaház 2022-ben tizenöt év után tűzte műsorára a teljes Ringet. Idén először vállalkozik arra, hogy Wagner eredeti elképzelésének megfelelően, négy egymást követő napon mutassa be

a tetralógiát magyar vagy magyar származású művészekkel: Wotan szerepét Cser Krisztián éneklő *A Rajna* kincsében és a Siegfriedben – előbbiben most debütál –, míg *A Walkürben* Renatus Mészár formálja meg az istenek atyját. Lányát, *A Walkür* címszereplőjét, Brünnhildét három egymást követő estén Rálik Szilvia alakítja, aki a Siegfriedben is debütál a szerepben. A félelmet nem ismerő Siegfriedet Nyári Zoltán (Siegfried) és Kovácsházi István (Az istenek alkonya) formálja meg, szülei, Siegmund és Sieglinde szerepét ugyancsak Kovácsházi István, valamint Sümegi Eszter éneklő. A nibelungokat a szerepben most debütáló Kálmán Péter (Alberich) és Kiss Tivadar (Mime) alakítják. Mellettük a kisebb szerepekben is kiváló énekesek, többek között Adrian Eröd (Loge), Szemerédy Károly (Donner), Gábor Géza (Hunding, Hagen), Gál Erika (Fricka), Horti Lilla (Freia), Schöck Atala (Erda), Rác István (Fafner), Szegedi Csaba (Gunther), Pasztircsák Polina (Gutrune) és Szántó Andrea (Waltraute) is színpadra lépnek. A november 9–12. között, valamint 16–19. között két sorozatban is látható Ring-ciklusban a Magyar Állami Operaház Zenekarát és Énekkarát a karmesterek egyik doyenne-je, Kovács János Kossuth-díjas operai örökös tag és mesterművész vezényli, az előadásban közreműködnek a Magyar Nemzeti Balett művészei és a Magyar Táncművészeti Egyetem növendékei. ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

Anthony van Dyck (1599–1641): Imádkozó apostol; 1620 körül

TÖKÉLETESSÉG

**Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lét-előtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került a mélybe.**

[...]

**Egy istenarc van eltemetve bennem,
A ráarakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.**

**Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.**

**Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz reneszánsza.**

Reményik Sándor: Istenarc (részlet)

- ◆ Az ember, legalábbis a becsületesen gondolkodó ember soha nem elégedett teljesen önmagával. Gyakran érzi úgy, hogy másvalami, másvalaki, mint aki igazán lenni szeretne. Belül valami több, jobb, szebb rejtőzik, amely nem tud felszínre törni a szavai és a cselekedetei által. Valami mindig

hiányzik ahhoz, hogy teljes és tökéletes legyen. Ha hívő, akkor tudja, hogy Isten őt is a saját képmására teremtette, mégsem képes olyan lenni, mint amilyen ez a képmás, mindig csak halvány utánzat vagy éppen hamisítvány marad. Miközben tudja, másvalaki ő, mint ami kívül van, ami megnyilvánul, amikor jár-kel, tesz-vesz a világban.

Pál apostol erre a megkülönböztetésre a *belső ember – külső ember* kifejezéspárt használja. A *belső ember* jelenti az életünknek, az egzisztenciánknek azt a részét, amelyet Isten megérintett, amely Istennel intenzív és közvetlen kapcsolatban áll. A *külső ember* azonban a bűn és az anyag világából érkező hatások révén alakul ki. Ez a költő szavaival élve: az emberre *ráarakódott világ-szenny*. Innen szeretné a lírai én kiásni önmagát, hogy előhozza valódi énjét, az istenarcot – és ez reménytelen vállalkozás.

Jézus, aki „tudta, mi lakik az emberben” (Jn 2,25), nagyon jól ismeri ezt a spontán és mély vágyunkat a tökéletes-ségre, ezért biztat így a hegyi beszédben: „Ti azért legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes!” (Mt 5,48) Vajon mit vár tőlünk? Élethosszig tartó hiábavaló küzdelmet? Büntelenséget? Nem. Jézus nem akarja sem depresszióba, sem lelki furdalásba, sem öncsalásba kényszeríteni követőit. Másról van szó. Valamiről, ami nem eleve lehetetlen. Az evangéliumban szereplő tökéletes szó az ógörög *teleios* melléknév fordítása, amely a telos főnévből származik. A telos pedig azt jelenti: cél. Tehát a tökéletes ember az, aki célja felé tart.

Mi az ember célja Isten szerint? Nem az, hogy bűntelenül éljen a világban. Ha ez lehetséges volna, nem lett volna szükség a Megváltóra, Jézusra, aki elveszi a bűnöket. Isten szerint a legfőbb, elsődleges cél, amelyre az ember életének irányulnia kell az az, hogy övele közösségre, üdvösségre jusson. Hogyan lehetünk tehát célba értek, sőt hogyan lehetünk már a jelenben azok? Jézus erre is ad útmutatást: „Bizony, bizony, mondom néktek: aki hallja az én igémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van; sőt ítéletre sem megy, hanem már átment a halálból az életbe.” (Jn 5,24) ◆

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

Nagy Katalin cárnő

gyakorlatias szerelmi élete

II. Nagy Katalin cárnő a világpolitika mágusai közé tartozott. Elszegényedett német nemesi családból került látszólag varázslatos módon az Orosz Birodalom élére, de nem pusztán a szerencse révén. Eltökélt volt és gátlástalan, emellett előszeretettel hódolt a test örömeinek. Élete nagy szerelmére és későbbi támaszára is választott hazájában talált rá a meglehetősen hasonló tulajdonságokkal rendelkező *Grigorij Patyomkin* személyében.

- ◆ A majdnem háromszáz fejedelemség, hercegség, királyság és más közigazgatási egység között, amelyekre az újkor idejére a Német-római Birodalom oszlott, voltak dúsgazdag és nagy hatalommal bíró területek és elszegényedett, csekély befolyással rendelkező tartományok is. Ilyen elszegényedett fejedelemség volt Anhalt-Zerbst, amelynek uralkodói vagyontalan nemesek voltak, akiknek a jó nevükön és kiváló kapcsolataikon kívül szinte semmijük sem volt már ekkor.

Utóbbiak közé tartozott *Keresztély Ágost* anhalt-zerbsti herceg is, akinek leánygyermeké, *Zsófia Augusztá Friderika* 1729-ben született, és akihez szülei a kezdetektől fogva azt a reményt fűzték, hogy egy majdani sikeres házassági szerződés révén újra vagyonhoz juttatja a családot. Amikor tizennégy éves lett, az édesanyja fáradságot nem ismerő politikai manővereinek köszönhetően meghívták *Erzsébet orosz cárnő* udvarába. A jólnevelt, intelligens, bájos és titokzatosan mosolygó kislány azonnal belopta magát az uralkodónő szívébe. Mivel *Erzsébetnek* nem volt sem férje, sem gyermeke, elhatározta, hogy az ígéretes jövővénnel biztosítja a birodalom trónutódlását. A következő cárt orosz szó-kás szerint a leköszönő uralkodó jelölte ki. *Erzsébet* az unokaöccsét, *Pétert* nevezte meg, és két éven belül megszervezte az esküvőjét a német hercegkisasszonnyal.

Kép: Profimedia – Red Dot

Vigilius Eriksen (1722–1782): II. Nagy Katalin portréja 1780 körül

A CÁR FELESÉGE

Zsófia hamarosan megérkezett a cári udvarba, és azonnal megkezdte az uralkodásra való felkészülést. Komolyan vette a feladatát: lelkesen tanulta a nyelvet, áttért az ortodox vallásra, szinte minden szálát megszakított német hazájával. Oroszabb akart lenni az oroszoknál is, ezzel pedig azonnal megnyerte magának leendő alattvalói szívét.

A tizenhat éves menyasszony és a tizenhét éves vőlegény 1745-ben fogadott örök hűséget egymásnak, annak ellenére, hogy az első találkozásuk óta gyűlölték egymást. Péter szinte mindenben Katalin ellentéte volt. Karl Peter Ulrich von Schleswig-Holstein-Gottorp néven született Kiel városában, és gyakorlatilag semmilyen közösséget nem vállalt az Orosz Birodalommal, annak ellenére sem, hogy Nagy Péter cár volt a nagypapa. Utált tanulni,

utálta az oroszokat az országukkal együtt, nem akarta elsajátítani a nyelvüket sem, viszont mindennél jobban kedvelte a hadi bemutatókat, és szívesen csatázott játékkatonákkal.

A nászéjszakán a fiatal férj a barátaival ment inni, nyolc évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az utódnemzés célját szem előtt tartva, elhálják a házasságot. A feleség egyre elkötelezettebb oroszjá vált és halálosan unatkozott, míg a férj minden fórumon kifejtette, hogy semmi köze új hazájához, ivással és katonai parádékkal töltötte idejét. Mindketten szeretőket tartottak, ami az egész ország számára nyilvánvaló volt. Első gyermekük, Pál 1754-ben született, az általánosan elterjedt vélekedés szerint a gyermek igazi apja Friderika Zsófia első „nyilvánított” szeretője, Szergej Szaltikov volt.

Pjotr Zavadovszkij

Grigorij Patyomkin

Alekszej Orlov

Erzsébet cárnő 1762-ben meghalt, így Péter – ezen a néven a harmadik – trónra lépett. A harminchárom éves Zsófia cárnéként a Katalin nevet vette fel. III. Péter nem csinált titkot abból, mennyire lenézi azt az országot, amelynek az uralkodója, és lépten-nyomon kifejezte csodálatát II. Frigyes porosz uralkodó iránt. A nemesség és a katonai vezetés csak az alkalmat leste, hogy puccsot hajtsanak végre ellene. Ez fél év múlva be is következett, mivel kiváló alkalmat adott erre az éppen zajló hétéves háború.

EGYIKÜK FÖLÖSLEGES

Sok történész úgy véli, hogy ez a konfliktus volt az első tényleges világháború, mivel az akkor még fel sem fedezett Ausztrália kivételével minden földrészen folytak a csatározások. Az Orosz Birodalom többek közt Ausztriával és Franciaországgal szövetségben küzdött Poroszország ellen egészen addig, amíg a frissen trónra került III. Péter egy váratlan húzással kilépett a szövetségből és a háborúból, átállt a túloldalra, és húszezer katonát küldött az oroszok által Antikrisztusként gyűlölt II. Frigyes megsegítésére.

Katalin pedig felismerte a kiváló alkalmat. Ekkor már elege volt abból, hogy férje háttérbe szorítja őt, és gyakran megalázza az udvarban. Azzal is tisztában volt, hogy Péter mihamarabb meg akar szabadulni tőle, sőt már elő is készítette a válást, illetve kinézett magának egy új cárnét. Mivel Katalin mindig tisztelettel viszonyult az orosz kultúrához, és saját hazáját is megtagadta Oroszhon kedvéért, az egész országban széles körű népszerűségnek örvendett. A hadsereggel és az orosz ortodox egyházzal is összehasonlíthatatlanul jobb viszonyt ápolt, mint férje. A cárné könnyedén és nagy élvezettel szervezte meg a puccsot. Hatásos beszédet mondott a környezetében szolgálatot teljesítő katonatiszteknek, és mint gyenge, védtelen nő kérte őket, hogy mentsék meg a cártól. Ezután a főbb egyházi vezetők áldását is megszerezte az államcsínyhez.

III. Pétert 1762 júliusában mindössze fél év uralkodás után egyszerűen letartóztatták, és arra kényszerítették, hogy írja alá a lemondását bejelentő dokumentumot. A hadsereg oldaláról egy Alekszej Orlov nevű tüzértiszt vezette a puccsot. Orlov jó kiállású, határozott férfi volt, Katalin aktuális szeretője. Pétert egy Szentpétervár melletti kis faluba vitték, ahol nyolc nappal később tisztázatlan körülmények között meghalt.

A haláleset gyanús volt és nem vetett jó fényt Katalinra, ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy

még ez év szeptemberében fényes ünnepek közepette megkoronáztassa magát. Így lett orosz cárnő egy elszegényedett anhalt-zerbsti nemesi család leánya, aki hatalmas ambícióval folytatta a nagy uralkodóelődök munkáját, vagyis az Orosz Birodalom építését.

A CÁRNŐ HÁLÓSZOBÁJÁNAK „HIVATALA”

Természetesen azonnal megindult a környezetében a helyezkedés és az intrika. Mindenki tisztában volt Katalin szexuális étvágyával, ezért sokan a hálósobáján át próbáltak meg befolyáshoz jutni. Egész lobbiszervezet dolgozott azon az udvarban, hogy ki legyen az éppen megunt szerető után az új jelölt. Minden kisze-melt férfit először alapos orvosi vizsgálatnak vetettek alá, majd Katalin egyik udvarhölgye, Anna Protaszova személyesen is „kipróbálta” a teljesítményüket. Orlov – akár milyen lojális is volt – hamar szembe találta magát ezzel a szervezettel. Elterjesztették róla, hogy megrontotta saját tizenhárom éves unokahúgát, és sikeresen „beiktatták” az új szolgálattevőt, Alekszander Vaszilcsikovit. Orlov hiába hozta el a cárnőnek ajándékba a világ egyik legértékesebb gyémántját, nem sikerült visszaverekednie magát Katalin kegyeibe. Egy grófi rangot és egy szentpétervári palotát azért kapott a szolgálataiért.

Vaszilcsikovit azonban hamar kipenderítette az udvari szerető státuszából egy minden eddiginél rátermettebb jelölt: Grigorij Patyomkin. Tíz évvel volt fiatalabb Katalinnál, és korabeli leírások szerint maga volt a férfiaság. Jóképű, művelt, határozott férfi volt, harcedzett veterán katona. Patyomkin már tizenegy éves korában belépett a hadseregbe, és amint lehetett, részt vett az orosz–török háború hadmozdulataiban. Csatázott, egyetemre járt, teológiát és görög nyelvet tanult, a moszkvai egyetem aranyérmes adományozott neki kiváló tanulmányi eredményéért. Mindemellett rendületlenül ivott, és annyi nőt csábított el, amennyit csak akart.

SZERETŐBŐL SZÖVETSÉGES

Mire szárba szökkent a szerelmük, Katalin már tíz éve érdeklődve méregette magának a fiatalembert. Rokonlelkeként találtak egymásra: mindketten szerették a hatalmat, az elmés beszélgetéseket, a testi szerelmet, és kölcsönösen tisztelték egymás intelligenciáját. Patyomkin híven szolgálta Katalint a birodalom állandó háborúiban, ő pedig elhalmozta szeretőjét címezzel, rangokkal és vagyonnal. Összetartozásukat olyan komolyan gondolták, hogy egymásra rendszeresen férjként és feleségként utaltak, és több mint valószínű, hogy titokban

össze is házasodtak. A cárnő többször is megemlítette, hogy Grigorij valójában az uralkodótársa.

A történelem e híres szerelmi kapcsolata három évig tartott, aztán a láng kihunyott. Katalin és Patjomkin megunták egymást, de csak a hálószobában hidegültek el egymástól. Kapcsolatuk továbbra is bensőséges maradt, és mindenben támogatták egymást. A férfi segítette kiválasztani Katalin következő szeretőjét – egy bizonyos Pjotr Zavadovszkijt, aki egyben a titkáráként is tevékenykedett.

Patjomkin pedig egyre magasabbra tört: katonai vezető lett, diplomata, miniszter. Hatalmas területeket hódított meg az oroszoknak, például a Krím-félszigetet, amiért cserébe Tauria hercege lett. Az 1780-as évekre már saját udvara és kancelláriája volt, ahol ötven hivatalnokot foglalkoztatott. Szinte kényszeresen dolgozott és tevékenykedett. Megalapította a Fekete-tengeri Flottát, háborúzott, tömegeket telepített le, városokat alapított. Az Orosz Birodalom kettőjük agresszív és hatékony tevékenykedése révén óriási mértékben megerősödött.

PATJOMKIN KILENC TEMETÉSE

A híres Patjomkin-falvak története – bár az utókor kissé eltúlozta – valós tényeken alapul. Amikor 1784-ben meghalt Katalin harminc évvel fiatalabb szeretője, Alekszandr Lenszkoj, a cárnő nagyon elkeseredett. Patjomkin azzal akarta felvidítani egykori kedvesét, hogy szórakoztató sétahajózást szervezett számára a Volgán. Ha nem is húzatott föl a folyóparton egész falvakat papundekliből, és nem is vezényelt több ezer parasztot szolgálattételre, hogy az ország dicséretét zengjék, azért mindent megtett, hogy a cárnő ne lássa az orosz vidék szomorú valóságát. Két településen mindenesetre bizonyosan hamis homlokzatokat építtetett, és Katalinnak számos egzotikus utazást szervezett, hogy csupa kellemes élményben legyen része.

Amikor aztán Patjomkin is meghalt 1791-ben, Katalin vigasztalhatatlan volt. Szentpéterváron gyásznapot jelölt ki, és díszes temetést rendezett néhai szerelmének. Mindenki tisztában volt azzal, hogy az egykori kedves szabadon használta az állam anyagi erőforrásait. Ezért a cárnő maga rendezte a kínos adósságokat. Azt is igyekezett szőnyeg alá söpörni, hogy hajdani szerelmének viszonya volt legalább három unokahúgával, sőt egyiküktől gyermeke is született.

Grigorij Patjomkin ma is fontos az orosz történelmi emlékezet számára. Halála óta kilencszer temették el, legutóbb Ukrajna jelenlegi orosz megszállása idején. Maradványait állítólag Moszkvába szállították. ♦

PÉNZMÚZEUM

Magyar Pénzmúzeum és Látogatóközpont

Foglalj időpontot az interaktív, díjnyertes Pénzmúzeumba!

NYITVATARTÁS

hétfő	9:00 – 17:00
kedd	ZÁRVA
szerda	9:00 – 17:00
csütörtök	9:00 – 19:00
péntek	9:00 – 17:00
szombat	10:00 – 18:00
vasárnap	10:00 – 18:00

A BELÉPÉS INGYENES!

 penzmuzeum.hu

 1122 Budapest, Krisztina krt. 6.

NOVEMBERI KIMENŐ

PIFKÓ CÉLIA A HOLDFÉNY ŐREI – A FÜVESKÖNYV

Mi történik, ha az, amit mesének hittünk, hirtelen valósággá válik? Ha a kerti növényekről kiderül, nemcsak illatosak, de varázserejük is van? Két kiskamasz hóbertos

nagynénjük szigetén kénytelen tölteni a nyarat, és nem is gondolják, hogy a szigetlakók különcsége mögött szövevényes családi rejtélyek és ősi titkok lapulnak. És ez még csak a kalandok kezdete... *Pifkó Célia* világa izgalmas, tele vagány és rejtélyes szereplőkkel, fordulatokkal, amelyben a tudósasszonyok titokzatos világa is feltárul.

Cerkabella Könyvkiadó

Ár: 4990 Ft, közvetlenül a kiadótól: 3990 Ft

PIFKÓ CÉLIA SZÖRNYEK A SZOBÁDBAN

Lakik-e szörny a gyerekszobában? Egy hatévesnek ez igazán nem kérdés. Persze hogy lakik! Nem is egy. De

hogyan pontosan kik és hol rejtőzködnek a szobában, azt megtudhatjuk ebből a könyvből. *Pifkó Célia* meséjét *Orosz Annabella* álmodta papírra, hogy a furcsa hangok és a rémisztő árnyak *Zina* zseblámpájának fényében már ne is tűnjenek annyira rémisztőnek. Sőt, végül még az is kiderülhet, hogy *Cidri*, *Gézangúz* vagy a *Pipogya Motyogó* valójában nagyon is szerethető figura.

Képmás 2002 Kft. és Média a Családjért Alapítvány

Ár: 2990 Ft, közvetlenül a kiadótól: 2392 Ft
(www.kepmas.hu/termekek)

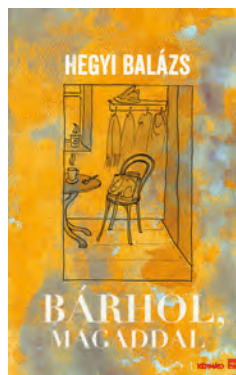
MOHOS ZSÓFIA LÉLEKJELLENLÉT

A Nógrád szelíd lankái között található Rimócot és a nemzetiségi sokszínűségében elrejtőző vajdasági Kupuszinát több

száz kilométer választja el egymástól. Két különböző országban vannak, környezetük és lehetőségeik is eltérők. Ugyanakkor a sorsok, a palóctudat és a hagyományok tisztelete összeköti a két tájat és az ott élő embereket. *Mohos Zsófia* fotográfus képein és írásain keresztül betekintést nyerhetünk e helyek mindennapjaiba. Egy olyan világba léphetünk át, ahol mély értelmet nyernek a legegyszerűbb mondatok és gondolatok is.

Magánkiadás, 13.000 Ft

Előrendelés esetén: 10.000 Ft (www.mohoszsosofia.hu)

HEGYI BALÁZS BÁRHÖL, MAGADDAL

Hegyi Balázs könyve, a *Bárhöl, magaddal* esszék és szépirodalmi írások sokszínű szövevénye. Előszavában így fogalmaz egybegyűjtött írásairól: „szavak téblábolása”, „ögyelgés a dolgok között”.

És valóban, az olvasó meglepve tapasztalja, milyen természetesen hagyja a gondolatait kúszni vagy szökellni egyik dologról a másikra, saját belső figyelme vezérlésével, nem követve a hétköznapi elvárt földhözragadt racionalitást. Talán mert maga az élet sem a tőle elvárt racionalitás logikájának a srófjára működik.

A Képmás 2022 Kft. és a Prae Kiadó közös kiadása

Ár: 3890 Ft, közvetlenül a kiadótól: 3110 Ft
(www.kepmas.hu/termekek)

KÉPMÁS-EST

FILM és PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazár
Testőrpalota, Vetítőterem
1013 Budapest,
Ybl Miklós tér 2–6.

SZÉLLEL SZEMBEN

Hogyan tudnak összekapaszkodni a testvérek, ha a család szétesik? Hogyan határozza meg a gyermek életét a hiányzó szülő? A felnőtt támasz nélkül maradt fiatalok parentifikációjáról és korai felnőtté válásáról beszélgetünk két gyermekotthonban élő lány történetének apropóján.

November

09.

19:00

A beszélgetés előtt a **Széllel szemben** című rövidfilmet vetítjük le.
(Rendező: Chilton Flóra, 26 perc)

Szám Kati szakértő vendége:
Orsolics Zoltán Zénó addiktológiai tanácsadó.

Nemzeti
Táncszínház

Fotó: Jelki Zoltán

A Képmás-estre a belépéshez regisztráció szükséges, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

Győri Balett

A skarlát betű

november 17. és 18. 19.00

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

ELBUKUNK ÉS FELTÁMADUNK?

Az igazán nagy irodalmi művekben mindig ott van a botlás, a bukás, de a feltámadás reménye is. Legtöbbször nem kedvenc szereplőink kelnek új éltre, hanem mi magunk leszünk érzékenyebbek, megértőbbek egymás iránt.

◆ **KARL OVE KNAUSGÅRD HAJNALCSILLAG** című új, hétszáz oldalas regénye komoly figyelmet követel az olvasótól, hiszen kilenc szereplő mesél egyes szám első személyben két napjáról, és az elbeszélések szálai hol összekapcsolódnak, hol széttartanak. Ami közös: mindnyájan megpillantják az égen a szokatlanul hatalmas fényt árasztó hajnalcsillagot, azt a különös jelenséget, amelyet Ézsaiás próféta Luciferrel azonosít, Jézus pedig önmagával. A főszereplők persze nem a szupernóva mibenlétén töprengenek, hanem személyes sorsukon, az előttük álló, szinte megoldhatatlannak tűnő feladatokon. Hogyan kezelje az elcsigázott egyetemi tanár bipoláris feleségének újabb rohamát? Hogyan titkolja el gyerekei elől, hogy anyjuk gyilkolja meg kedvenc macskáikat? Miként vegye rá okos, tehetséges művész feleségét, hogy vonuljon kórházba? Miért éppen az egyetlen könyvét befejezni nem tudó *Egil*hez, felesége bálványához fordul segítségért? Miért érzi úgy a mélyen hívő lelkesítő, *Katherine*, hogy házassága kiüresedett? Megoldás-e, hogy egy éjszakát az otthonától nem messze lévő szállodában tölt? Miért érzi reménytelennek a jövőjét *Iselin*, a bolti pénztáros lány? Miért nem tudja felrázni a fásultságból egykori tanára, aki óriási zenei tehetségnek tartotta? *Solveig*, a kórházi ápolónő képtelen szót érteni egyetlen lányával, ráadásul egy olyan műtétnél asszisztál, amelynek során az agyhalott páciens szerveit távolítanak el, ám kiderül, hogy az illető életjeleket ad. *Josteint*, a neves riportert visszaminősítették kulturális újságíróvá, amibe képtelen beletörődni, s most úgy érzi, eljött az ő ideje, mert jelen

lehet a brutálisan kivégzett fiatal, sátánista zenészek azonosításánál. Miközben ő részegen az ágyban hempereg, ápolónő felesége egy meztelenre vetkőzött őrülttel küszködik a tébolyda kertjében, s hazatérve megtalálja öngyilkosságot megkísérlő kamasz fiát. A férje nem veszi fel a telefont.

Ez még csak az első nap. A másnap még bonyolultabb. Az elkényeztetettnek hitt író-filozófus *Egil* váratlanul kézhez kapja gyakorlatilag ismeretlen gyermekét volt felesége jóvoltából. A szobatudós találkozása az eleven étellel a könyv egyik legmegrázóbb része. Egyébként az élet megy a maga medrében, csak hát a csillag továbbra is ott ragyog az égen.

A könyv *Egil* ötvenöt oldalas írásával végződik. A címe: *Esszé a halálról és a holtakról*. (Szerintem zseniális.)

Amikor két éve befejeződött az idén ötvenöt éves, pillanatnyilag Londonban élő norvég író, Knausgård hatkötetes önéletrajzi regényfolyamának magyar kiadása, őszinte szívvel ajánlottam a Képmás olvasóinak. Ami akkor újszerűnek tűnt, az a keresetlen őszinteség, az életközelség, az írói manírok nélküli tiszta elbeszélés. Ott egy szereplőről, magáról az íróról szólt a regény. Most kilenc figura beszél egyes szám első személyben, de nem mindegyik egyforma súllyal és erővel. Olykor elveszítjük őket. Ennek ellenére nagyszerű, magával ragadó, olykor hátborzongató jelenetek sorával találkozunk, remek lélekrajzokkal szembesülünk. *Kúnos László* kiváló, érzékeny fordításában kapjuk kézhez ezt a kivételes élményt nyújtó hatalmas könyvet.

(*Magvető Könyvkiadó, 6999 Ft*)

KISS JUDIT ÁGNES EGY NŐALAK SZÜRKE KONTÚRJA című friss regénye a bukásról és a feltámadásról szól, pontosabban az áldozattá vált, nevelőapja által többszörösen megerőszkolt fiatal lány szerencsétlen házasságba meneküléséről és az abból való szabadulásáról. Az idén ötvenéves kiváló költő már *A keresztanya – Szomor Veron történetei* című regényében megmutatta remek prózairói képességeit. A lírai hang mára karcosabb vált, és sokat veszített egyediségéből. Noha Kiss Judit Ágnes tehetsége megóvta attól, hogy egy NANE- (A Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen) kiáltványt írjon, mégis korunk divatos áldozatregényét tette közzé. *Gina*, azaz *Regina* kislánként nevelőapja szexuális perverziójának áldozata. Ennek következtében neki a szex egész életében letudandó kötelesség, amelyhez érzelmek nem társulnak. Legfeljebb undor. Gimnazista korában barátai unszolására megtér, majd egy szekta tagja lesz. Itt közvetítik ki neki leendő férjét, akit úgymond Isten is neki rendelt. A házasság borzalmas, a gyerek megszületése sem segít. Ginát örökös rettegésben tartja és időnként veri a férje. És még a gyereket is bántalmazza. Gina második szökése sikerül, és remélhetően új életet kezd a nővédelmi szervezet által fenntartott otthonban.

A történet így vázlatosan elmesélve meglehetősen sematikusnak tűnik, de sok szép, költői részlet elevenné teszi az elbeszélést. A tehetség nem vész el, csak időnként csapdába esik. Most is ez történt.

(Kalligram Kiadó, 3990 Ft)

UGHY SZABINA AZ ÁTLÁTSZÓ NŐ című novelláskötetében tizenhat írás olvasható. A harmincas éveiben járó, költőnek induló írónőnek azért kell szurkolnunk, hogy merjen önmaga maradni, figyeljen a lélek apró rezdülésire, tudjon továbbra is szikáran elmondani bonyolult történeteket, rögzítsen éles helyzeteket, és ahogy e kötetben is, bízva az olvasóra a következtetések levonását.

Bár a nyitó- és a zárónovella arról beszél, hogy ki lehet törni a sivár, szürke hétköznapokból, sőt a mindent megújító szerelemre is van esélyünk, az írások többnyire meglehetősen rezignáltak. Nehéz az idős szülőkkel, a beteg édesanyával, a többéves együttélés után flegmán elköltöző férfival, a kiadóba betévedő dilettáns írónővel. Rettenetes a napjainkban divatos internetes társskeresőkre felmenni, pszichológusokkal összejönni és így tovább.

Némelyik novella olyan tökéletes és erőteljes, hogy akár a Nobel-díjas *Alice Munro* kötetébe is beilleszthetnénk. De nem tesszük, inkább több, alkotásra fordítható időt kívánunk Ughy Szabinának, hogy azt írhasa, amit csak ő tud.

(Prae Kiadó, 3990 Ft) ♦

Sopron belvárosa, 2022

Hollókő

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

MIT MUTASSUNK MEG KÜLFÖLDI VENDÉGEINKNEK MAGYARORSZÁGON?

Hazánk számtalan különleges nevezetességgel büszkélkedhet. Többségüket szinte mindannyian láttuk már, némelyikükre talán naponta rá is csodálkozunk. Ugyanakkor nem biztos, hogy történetüket, érdekességeiket, netán titkaikat is ismerjük. Az alábbi összeállításunkhoz olyan helyeket és tájakat gyűjtöttünk össze, amelyeket az év bármely időszakában érdemes felkeresnünk, és amelyek kitűnő úti célok lehetnek akár külföldi vendégeink számára is. A válogatás természetesen nem lehet teljes, hiszen mint tudjuk, Magyarország minden szeglete gyönyörű.

◆ A BAROKK ÉS GÓTIKUS SOPRON

Sopron az egyik legrégebbi városunk, amely műemlékei számát tekintve előkelő helyet foglal el hazánkban. Barokk stílusú óvárosa, annak macskaköves, zegzugos utcáskái és csodaszép gótikus templomai révén méltán az egyik leglátogatottabb úti cél. Földrajzi fekvése is megkapóan szép: a város villanegyede, a Lővérek (avagy helyi formában Lőverek) városrész magasan felkúszik a Soproni-hegység északi lankáira, ahol a friss levegőn tett sétákat emlékezetessé teszik a romantikus fenyvesek és a gondozott parkerdei sérautak.

Budapest és a „nagy klasszikusok”

Szentendre

Tudta, hogy

– a soproni Fő téren álló, 1270 körül épült Kecsketemplomban, amely a korai magyar gótikus építészet egyik gyöngyszeme, ötször is tartottak országgyűlést, és királyi koronázási helyszínként is szolgált?

– a trianoni békeszerződést követően Sopron az újjarajzolt Burgenland fővárosa lett volna, ám ezt az 1921. december 14-i népszavazás megghiúsította, így Sopron megkapta a leghűségesebb város, a *civitas fidelissima* címet, amelyre a Tűztorony Fő tér felőli oldalán álló Hűségkapu emlékeztet?

– innen indult Liszt Ferenc, minden idők egyik legkiemelkedőbb zeneszerzőjének útja a világhírnév felé, aki-ről a város minden évben egy fesztivállal emlékezik meg?

AZ ÉLŐ XVII. SZÁZAD: HOLLÓKÓ

Hollókő Magyarország egyetlen olyan faluja, amely szerepel az UNESCO világörökségi listáján. A legfontosabb feltételnek, azaz az egyedi és egyetemes jelentőségnek Hollókő azzal tett eleget, hogy sikerült eredeti állapotában megőriznie a XVII–XVIII. században kialakított településformát úgy, hogy élő lakott falu maradt. Hollókő vonzereje ma is ebben rejlik: a falu nem vált szabadtéri múzeumná.

Tudta, hogy

– Hollókő 1987-ben olyan látványosságokkal együtt került fel a világörökségi listára, mint Velence, az athéni Akropolisz, a londoni Westminster-apátság, a kínai nagy fal és a pisai ferde torony?

BUDAPEST A FILMDÍSZLETEK MÖGÖTT

Fővárosunk sok külföldit varázsol el, sokszínűsége és számtalan nevezetessége révén azonban nemcsak

a turisták egyik kedvenc úti célja, hanem a filmipar egyik népszerű forgatási helyszíne is. Így lehetséges, hogy olyan filmekben, mint a *Mission Impossible*, *A szállító*, az *Inferno* vagy *A vörös veréb* Budapest épületeit, utcáit ismerheti fel a szemfüles mozilátogató. Sőt, olyan kaszszakasikereket is forgattak itt, mint például a Will Smith által jegyzett *Gemini Man*, illetve a *Fekete Özvegy*, amelyeknek kimondottan a város volt a színhelye, részletesen bemutatva annak turisztikai szempontból is fontos helyeit.

Akik Budapesten élnek, talán már fel sem figyelnek arra, hogy mennyi szépség veszi körbe őket, pedig néha érdemes kicsit megállni, és rácsodálkozni a nagy „klasszikusokra”: a budai Várra, a Halászbástyára, a Mátyás-templomra, a Parlamentre, a Hősök terére, a Vajdahunyadvárra. Jó program lehet betérni egy-egy hangulatos kávéházba, felfedezni a páratlan kincseket rejtő múzeumokat, vagy ellazulni Az Ezeregyéjszaka meséibe illő fürdők valamelyikében, amelyeket százhusz meleg vizű forrás táplál – ezzel a világ termálfürdő-fővárosának rangjára emelve Budapestet.

Tudta, hogy

– fővárosunk egyik jelképe az Országház, világszerte a harmadik legnagyobb parlamentépület a maga 18 ezer négyzetméterével, hatszázkilencvenegy helyiségével és húsz kilométernyi lépcsőjével?

– a National Geographic a Duna-parti 2-es villamost a világ legszebb villamosvonalai közé választotta?

– a CNN Travel összeállítása alapján a Központi Vásárcsarnok Európa legszebb piaca?

– Budapest legrégebbi épülete a sokat megélt, hét-száz éves Vörös Sün ház a Várnegyedben (homlokzatán egy vörös sünnről ismerhető fel), ahol Remete Szent Pál testerekljét őrizték?

Esztergomi panoráma

SZENTENDRÉN, A MÚZSÁK OTTHONÁBAN

A Dunakanyar ékszerdobozának is nevezett Szentendre, amelynek területe már a római korban is lakott volt, gyönyörű természeti adottságokkal megáldott település. Belvárosában színes, barokk hangulatú házak közt sétálhatunk, miközben megcsodálhatjuk a szerb ortodox templomokat. A város sikátorai, festői szépségű utcácskái önfeledt barangolásra hívják a látogatót, több tucat múzeuma és galériája pedig arra, hogy felfedezze a városban letelepedett és ma is itt élő alkotók művészetét.

Tudta, hogy

– Az Európai Unió Kulturális Öröksége díjat is elnyert barokk városka a XVI–XVII. században a török terjeszkedés és hódoltság idején annyira elnéptelenedett, hogy egy összeírásban pusztaként szerepelt, mielőtt újra benépesedett volna szerb, dalmát és bosnyák telepésekkel?

– a Budapest–Szentendre táv az EuroVelo 6 nemzetközi kerékpáros útvonal egyik legnépszerűbb szakasza? Ez az Atlanti-óceántól egészen a Fekete-tengerig tart, és Magyarországon négyszázhusz kilométer hosszan a Duna mentén halad, így érintve Szentendrét és Budapestet is.

SZENT ISTVÁN VÁROSA: ESZTERGOM

Esztergom a Magyar Királyság kora középkori fővárosa, érseki, és a tatárjárásig királyi székhely volt. Nem csoda, hogy rendkívül gazdag történelmi és kulturális látnivalókban. Ahhoz, hogy a várost megismerjük, kiváló kiindulópont lehet a Várhegy, ugyanis itt található a feltárt királyi vár és a város legnevezetesebb épülete, az esztergomi bazilika is.

Tudta, hogy az esztergomi bazilika

– 118 méteres hosszúságával, 18 méter vastag alapfalaival, százméteres magasságával, 5660 négyzetméter alapterületével az ország legnagyobb temploma, sőt építése idején valószínűleg Európában is csak a római Szent Péter-bazilika, valamint a londoni Szent Pál-katedrális előzte meg?

A Pannonhalmi Bencés Főapátság

– legnagyobb harangja 5827 kilogramm, ami egy afrikai nőstény elefánt súlyának felel meg?

– építésénél számos technikai újdonságot alkalmaztak, például Magyarországon itt használtak legelőször üreges téglát?

A BENCÉSEK SZENT HEGYÉN

A Pannónia szent hegyén emelt kolostorépület és gótikus bazilika 1996-ban, ezeréves fennállásának idején került fel az UNESCO világörökségi listájára. A Pannonhalmi Bencés Főapátság épületegyüttese a Dunántúl egyik legimpozánsabb építészeti emléke, amely páratlanul értékes kulturális és művészeti kincseket őriz. A gazdag kulturális örökség eszmei értékét növeli az is, hogy az itt található liturgikus tárgyakat, a könyvtárat, a kerengőt, magát a kolostorépületet a szerzetesek ma is eredeti rendeltetésük szerint használják. Az épületegyüttesben működik az ország egyik legszínvonalasabb oktatást nyújtó iskolája, a Pannonhalmi Bencés Gimnázium.

Tudta, hogy

– a Géza fejedelem által alapított kolostor nem csupán a középkori építészet kiemelkedő remekműve, hanem egykor a keresztény szellemiség fellegetője is volt, amelyet Szent István mindazon különleges privilégiumokkal ruházott fel, amelyeket akkortájt csak a Monte Cassinói anyakolostor élvezett?

– az ötvenkét hektáron nevelt szőlőfajtákból évente mintegy háromezer üveg kiváló bor készül, amelyek a világ számos országában kaphatók?

– az apátság könyvtárában található egy eredeti Luther-Biblia és Sisi királyné néhány eredeti levele?

– az altemplomban helyezték el Habsburg Ottónak, az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó koronahercegének szírnáját? ♦

Források: <https://blog.szallas.hu/magyarorszag-epiteszeti-legjei/>
<https://csodalatosmagyarorszag.hu/hirek/itthon/a-20-legszabb-latnivalo-magyarorszagon/>

LÉPJ BE A MILLIOMOSOK
KLUBJÁBA!

Játsz új
Milliomos Klub
sorsjegyükkel,
és nyerj akár

85 MILLIÓ
FORINTOT!

Kimagasló esély a több száz darab
milliós nyereményre

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

A sorsjegyet keresd szeptember 1-től a lottózókban, a karitatív sorsjegyárusoknál,
a postákon és a kijelölt MOL töltőállomásokon!
www.szerencsejatek.hu

#maradjonjáték

18

2AMQED

SZALÓKI EMÍLIA

GYÓGYPEDAGÓGUS

MŰVÉSZETI

FOGLALKOZÁSOKAT VEZET

A MÁSZÍNHÁZBAN, AHOL

SÉRÜLÉKENY CSOPORTOKHOZ

TARTOZÓK, KIEMELTEN

ÉRTELMI FOGYATÉKOSSÁGGAL

ÉLŐ EMBEREK SZOCIÁLIS

ÉS KREATÍV KÉPESSÉGEIT

FEJLESZTIK.

Cikk az 40. oldalon

